

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

นางสาวจงจรัส แจ่มจันทร์
นางสุพน ทิมอ่ำ

ผู้ตรวจ

รศ. ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี
นางสาววิชุดา จินดา
นางสุรพา อ่อนศรีแก้ว

บรรณาธิการ

นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-606-036-2

รหัสสินค้า ๑๔๑๓๐๒๓

อักษ

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

แฟกซ์: บริษัท ไทยรับเกล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **พระพุทธศาสนา ป.๕** เล่มนี้ จัดทำขึ้นสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ โดยดำเนินการจัดทำให้สอดคล้องตามกรอบของหลักสูตรทุกประการ ส่งเสริมกระบวนการคิด การสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา ความสามารถในการสื่อสาร การตัดสินใจ การนำไปใช้ในชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนานตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

๑. เป้าหมายการเรียนรู้ประจำหน่วย กำหนดระดับความรู้ ความสามารถของผู้เรียนว่า เมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องบรรลุมาตรฐานตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรข้อใดบ้าง

- (๑) คำถามพัฒนาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกคิดเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะประจำหน่วย
(๒) กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกิจกรรมฝึกฝนทักษะผ่านการ
ทำกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และบรรลุ
สมรรถนะสำคัญ

คณะผู้จัดทำ

---คำถามประจำหน่วย

ระบุประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้เรียน
นำมาพิจารณาประกอบการ
ศึกษาหาคำตอบ

แนวคิดสำคัญ.....
 แก่นความรู้ที่เป็นความ
 เข้าใจของทนต์ิตตัวผู้เรียน

... **มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด**
 ระบุมาตรฐานการเรียนรู้และ
 ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัด
 ปลายทางตามหลักสี่ประการกำหนด

เป้าหมายการเรียนรู้
กำหนดระดับความรู้ความสามารถ
ของผู้เรียนเมื่อเรียนจบหน่วย

เนื้อหา

ครบตามหลักสูตรแกนกลางฯ '๕๑
นำเสนอโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย
เหมาะสมกับการเรียนการสอน

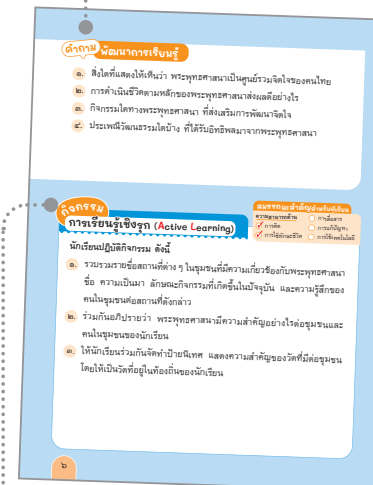
ภาพประกอบเนื้อหา
เป็นภาพประกอบ ๔ สี
แทรกอยู่ตลอดเล่ม
ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ

เป็นตารางรวบรวมคำศัพท์
สำคัญในเล่ม พร้อมทั้ง
บอกคำอ่านและความหมาย
เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น

[illegible][illegible]

คำถามกระตุ้น :
กระตุ้นผู้เรียนด้วยคำถามจากภาพ
ประกอบก่อนเข้าสู่บทเรียน

• คำถามพัฒนาการเรียนรู้
ให้ผู้เรียนฝึกคิดเพื่อพัฒนา
ความรู้และทักษะประจำหน่วย

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
เป็นกิจกรรมฝึกฝนทักษะ ผ่านการทำ
กิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและ
สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน
รวมทั้งบรรลุสมรรถนะสำคัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ประวัติและความสำคัญ ของพระพุทธศาสนา

บทที่ ๑ ความสำคัญของพระพุทธศาสนา	๑
บทที่ ๒ พุทธประวัติ	๒
บทที่ ๓ ประวัติศาสดาของศาสนาอื่น ๆ	๓

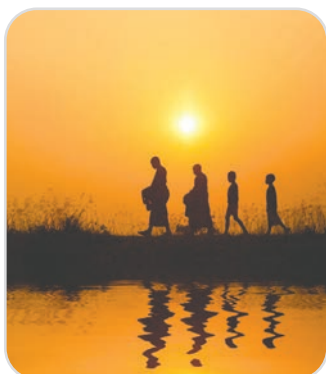
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

หลักธรรมคำสอนโลก

บทที่ ๑ หลักธรรมนำชาวพุทธ	๒๒
บทที่ ๒ พุทธศาสนสุภาษิต	๒๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

พุทธสาวกและชาดก

บทที่ ๑ พุทธสาวก	๕๕
บทที่ ๒ ชาดก	๖๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

ชาวพุทธที่ดี ชีวิตมีสุข

บทที่ ๑ ชาวพุทธตัวอย่าง	๗๘
บทที่ ๒ หน้าที่ชาวพุทธ	๘๔
บทที่ ๓ มรรยาทชาวพุทธ	๑๐๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

จิตสงบ พบความสุข

บทที่ ๑ การบริหารจิตและเจริญปัญญา	๑๐๘
บทที่ ๒ สมถิเบ้องตัน	๑๑๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

ศาสนพิธีน่ารู้

บทที่ ๑ การสวดมนต์และแผ่เมตตา	๑๒๓
บทที่ ๒ ศาสนพิธีทางพระพุทธศาสนา	๑๒๔

คำศัพท์น่ารู้	๑๓๓
บรรณานุกรม	๑๓๔

คำชี้แจง : ให้ผู้สอนใช้ตารางนี้ตรวจสอบว่า เนื้อหาสาระการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีในข้อใดบ้าง

มาตรฐาน การ เรียนรู้	สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ชั้น ป.๔	หน่วยที่ ๑			หน่วยที่ ๒		หน่วยที่ ๓		หน่วยที่ ๔			หน่วยที่ ๕		หน่วยที่ ๖	
		บทที่			บทที่		บทที่		บทที่			บทที่		บทที่	
		๑	๒	๓	๑	๒	๑	๒	๑	๒	๓	๑	๒	๑	๒
มฐ. ส ๑.๑	๑. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ในฐานะเป็นศูนย์รวม จิตใจของศาสนิกชน	✓													
	๒. สรุปรพุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานจนถึง ประกาศธรรม หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด		✓												
	๓. เห็นคุณค่าและปฏิบัติตามแบบอย่างการ ดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด						✓	✓	✓						
	๔. แสดงความเคารพพระรัตนตรัย ปฏิบัติตาม ไตรสิกขาและหลักกรรมโอวาท ๓ ในพระพุทธ- ศาสนา หรือหลักกรรมของศาสนาที่ตนนับถือตาม ที่กำหนด				✓	✓									
	๕. ชื่นชมการทำความดีของตนเอง บุคคลใน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนตามหลักศาสนา พร้อมทั้งบอกแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต								✓						
	๖. เห็นคุณค่าและสวดมนต์ แผ่เมตตา มีสติที่เป็น พื้นฐานของสมาธิในพระพุทธศาสนา หรือการ พัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด											✓	✓	✓	
	๗. ปฏิบัติตนตามหลักกรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการอยู่ร่วมกันเป็นชาติได้อย่างสมานฉันท์				✓	✓									
	๘. อธิบายประวัติศาสดาของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป			✓											
มฐ. ส ๑.๒	๑. อภิปรายความสำคัญและมีส่วนร่วมในการบำรุง รักษาศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ								✓						
	๒. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีตามที่ กำหนด									✓					
	๓. ปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรม และวันสำคัญทาง ศาสนาตามที่กำหนดได้ถูกต้อง														✓

๑

ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา มีบทบาทต่อสังคมไทย และคนไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างไร

เป้าหมายการเรียนรู้

- เมื่อเรียนจบหน่วยนี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถต่อไปนี้
๑. อธิบายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน [มฐ. ส ๑.๑ ป.๔/๑]
 ๒. สรุปรพุทธประวัติตั้งแต่บรรลุนิพพานถึงประกาศธรรม หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด [มฐ. ส ๑.๑ ป.๔/๒]
 ๓. อธิบายประวัติศาสดาของศาสนาอื่น ๆ โดยสังเขป [มฐ. ส ๑.๑ ป.๔/๘]

ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนา
มีอิทธิพลต่อคนไทย
อย่างไร

แนวคิดสำคัญ

พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ อันเป็นที่ตั้งของประเทศไทยในปัจจุบัน ส่งผลให้หลักธรรมของพระพุทธศาสนา ถือเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนไทย จึงกล่าวได้ว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ล้ำค่า”

พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ

พระพุทธศาสนาถือกำเนิดในประเทศอินเดียและเผยแผ่เข้ามาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในสมัยโบราณเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “สุวรรณภูมิ” ตั้งแต่เมื่อราวพุทธศตวรรษที่ ๓

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ทรงนับถือพระพุทธศาสนา อีกทั้งทรงเป็นพุทธมามกะและทรงให้ความอุปถัมภ์ค้ำชูต่อพระพุทธศาสนามาโดยตลอด

หลักธรรมที่มีในพระพุทธศาสนามุ่งสอนให้พุทธศาสนิกชนละเว้นจากการทำความชั่ว ทำแต่ความดี และทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว และเป็นที่พึ่งทางใจของเหล่าพุทธศาสนิกชน

▲ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาช่วยหล่อหลอมให้พุทธศาสนิกชนมีความรักและสามัคคีกัน

ชีวิตคนไทยนั้นผูกพันอยู่กับพระพุทธศาสนา ชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญวันเกิด การทำบุญบ้าน การทำบุญงานศพ การทำบุญงานมงคลสมรส

ชุมชนส่วนใหญ่มีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจและการทำความดี พระสงฆ์นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่อบรมสั่งสอนประชาชนและพัฒนาจิตใจ ด้วยการฝึกสมาธิ การไหว้พระสวดมนต์ การศึกษาหลักธรรมคำสอน เพื่อให้เกิดแนวทางการดำเนินชีวิตที่นำมาสู่ความสุขสงบ

▲ พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของชาวไทย

วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดงานและกิจกรรมทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา การทำบุญในวันธรรมสวนะ เช่น ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเทศนา บริจาคทรัพย์สิ่งของ สนทนารธรรมกับพระภิกษุหรือผู้รู้

นอกจากนี้ วัดยังเป็นแหล่งกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดงานประเพณีท้องถิ่น ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและการส่งเสริมพัฒนาชุมชน เช่น เป็นที่รวมกลุ่มอาชีพ อาสาสมัครพัฒนาชุมชน กลุ่มแม่บ้าน

ดังนั้น วัดจึงเป็นสมบัติส่วนรวมและเป็นศูนย์รวมของการดำเนินชีวิตในสังคมไทยรูปแบบหนึ่ง ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้รับความสุขสนุกสนาน พักผ่อนจิตใจ สร้างความสามัคคี สามารถมาพบปะสังสรรค์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้

▲ วัดเป็นศูนย์รวมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา และเป็นศูนย์กลางของชุมชน

คำถาม พัฒนาการเรียนรู้

๑. สิ่งใดที่แสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทย
๒. การดำเนินชีวิตตามหลักของพระพุทธศาสนาส่งผลดีอย่างไร
๓. กิจกรรมใดทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการพัฒนาจิตใจ
๔. ประเพณีวัฒนธรรมใดบ้าง ที่ได้รับอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

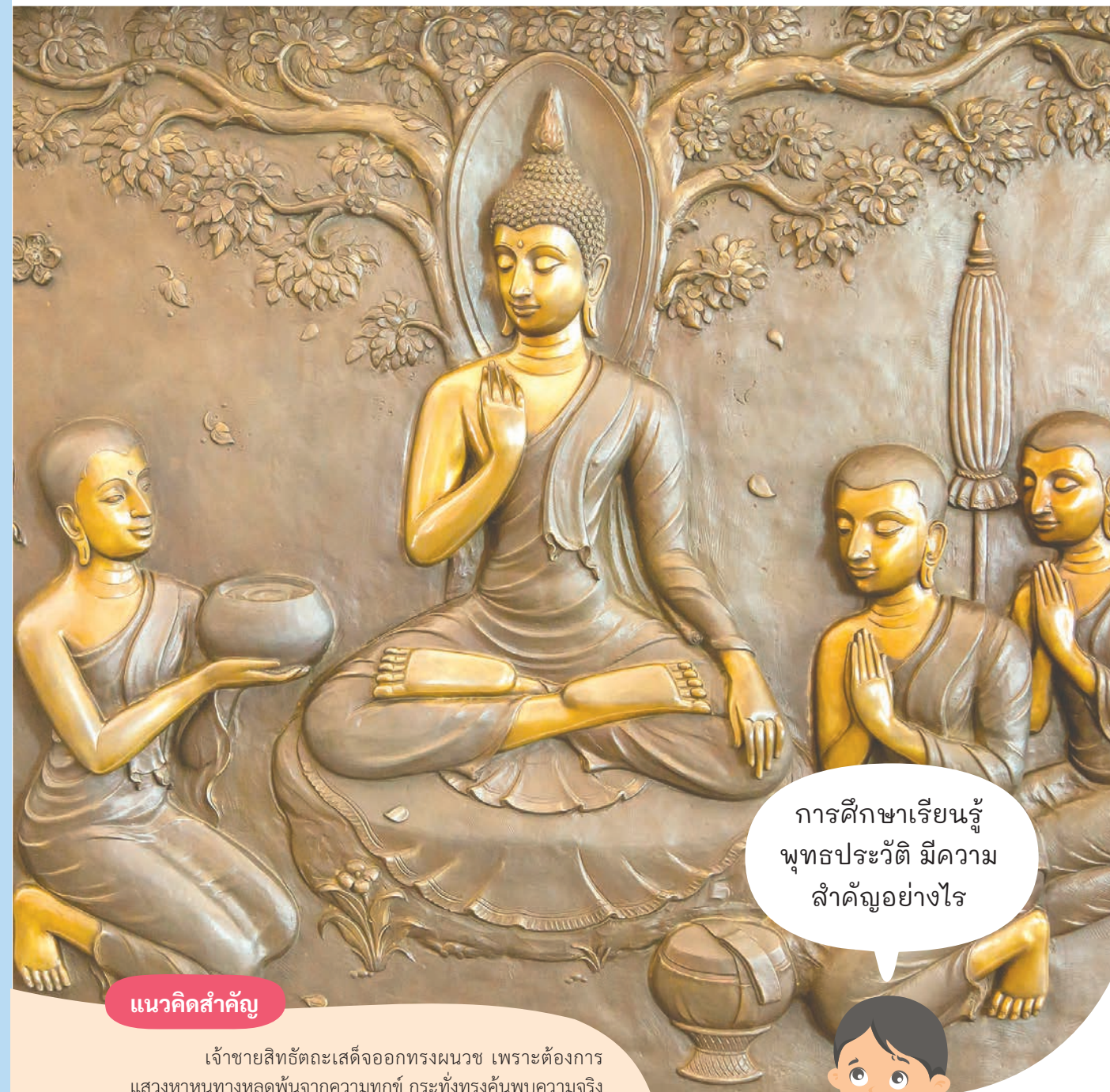
๑. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสมัครใจ แล้วร่วมกันรวบรวมรายชื่อสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ความเป็นมา ลักษณะกิจกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และความรู้สึกของคนในชุมชนต่อสถานที่ดังกล่าว
๒. แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมมาสรุปเป็นความรู้ของกลุ่ม
๓. แต่ละกลุ่มนำข้อมูลความรู้มาร่วมกันอภิปรายว่า พระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างไรต่อชุมชนและคนในชุมชนของนักเรียน
๔. ให้นักเรียนร่วมกันจัดทำป้ายนิเทศ แสดงความสำคัญของวัดที่มีต่อชุมชน โดยให้เป็นวัดที่อยู่ในท้องถิ่นของนักเรียน

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ ความสามารถด้าน	✓ การสื่อสาร
✓ การคิด	○ การแก้ปัญหา
✓ การใช้ทักษะชีวิต	○ การใช้เทคโนโลยี

บทที่ ๒

พุทธประวัติ

การศึกษาเรียนรู้
พุทธประวัติ มีความ
สำคัญอย่างไร

แนวคิดสำคัญ

เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกทรงผนวช เพราะต้องการ
แสวงหาหนทางหลุดพ้นจากความทุกข์ กระทั่งทรงค้นพบความจริง
อันประเสริฐหรืออริยสัจ ๔ ด้วยพระองค์เอง ซึ่งแสดงถึงความเพียร
พยายามของพระพุทธเจ้าในการค้นหาหนทางดับทุกข์

พุทธประวัติ

๑. ประสูติ

เมื่อ ๒,๕๐๐ กว่าปีมาแล้ว ในดินแดนที่เรียกว่า **ชมพูทวีป** มีอาณาจักรหนึ่งตั้งอยู่ มีราชธานีคือ **กรุงกบิลพัสดุ์** มีพระราชผู้ปกครองพระนามว่า **พระเจ้าสุทโธทนะ** พระองค์มีพระมเหสีพระนามว่า

▲ เจ้าชายสิทธัตถะประสูติ ณ ลุมพินีวัน

ความประสงค์ และพราหมณ์เหล่านั้นพากันทำนายว่า ถ้าพระราชโอรสอยู่ครองเมืองจะทรงเป็นพระเจ้าจักรพรรดิที่ยิ่งใหญ่ แต่ถ้าทรงผนวชจะทรงเป็นศาสดาเอกของโลก

พระนางสิริมหามายา ซึ่งพระนางทรงพระครรภ์ใกล้มีพระประสูติกาล ได้เสด็จกลับไปยังกรุงเทวทหะ อันเป็นถิ่นกำเนิดของพระนาง ครั้นเมื่อขบวนเสด็จได้ผ่านมาถึง **ลุมพินีวัน** พระนางก็ได้ประสูติ **พระราชโอรส** ณ ที่นั้น โดยตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖

เมื่อพระราชโอรสประสูติได้ ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนะทรงทำพิธีชานพระนามโดยการเชิญพราหมณ์ ๑๐๘ คน มาประชุมชานพระนามพระราชโอรสว่า **สิทธัตถะ** แปลว่า **ผู้สำเร็จตาม**

หลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะประสูติได้ ๗ วัน พระนางสิริมหามายาเสด็จสวรรคต เจ้าชายสิทธัตถะจึงอยู่ในความดูแลของพระนางมหาปชาบดีโคตมี ซึ่งเป็นพระมาตุจฉา (น้า)

▲ เจ้าชายสิทธัตถะทรงศึกษาวิชาสำหรับกษัตริย์

เมื่อเจ้าชายมีพระชนมายุ ๑๖ พรรษา ก็ได้อภิเษกสมรสกับพระนางพิมพาหรือยโสธรา และเมื่อเจ้าชายมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา มีพระโอรส ๑ พระองค์พระนามว่า **ราहुล**

เมื่อเจ้าชายมีพระชนมายุ ๗ พรรษา พระบิดาทรงให้ศึกษาศิลปวิทยาในสำนักครูวิศวามิตร เจ้าชายสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วจนสิ้นความรู้ของอาจารย์

▲ พระราहुลประสูติท่ามกลางความยินดีของทุกคน

ข้อมูลจำเพาะเกี่ยวกับพุทธประวัติ

ประสูติ : วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่ลุมพินีวัน (ปัจจุบันอยู่ในประเทศเนปาล)

ตรัสรู้ : วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ในตำบลอุรุเวลาเสนานิคม (พุทธคยา)

แคว้นมคธ เมื่อมีพระชนมายุ ๓๕ พรรษา

ปรินิพพาน : วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ที่สาละวันทยาน เมืองกุสินารา แคว้นมัลละ

เมื่อมีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา

๒. ตรัสรู้

การเสด็จออกทรงผนวช

พระเจ้าสุทโธทนะ มีพระราชประสงค์จะให้เจ้าชายสิทธัตถะสืบราชบัลลังก์ต่อจากพระองค์ จึงพยายามให้เจ้าชายมีแต่ความสุข และไม่ยอมให้เจ้าชายทรงได้ทราบความเป็นไปภายนอกพระราชวัง เพื่อให้เจ้าชายจะได้ไม่เสด็จออกทรงผนวช แต่เจ้าชายก็ไม่มีความสุข เพราะอยากทราบว่าโลกภายนอกเป็นอย่างไร

▲ เจ้าชายสิทธัตถะทรงพิจารณาถึงเทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ

จากพระราชวัง โดยได้ทรงม้าชื่อกัณฐกะ ไปกับมหาดเล็กชื่อนายฉันทะ เมื่อมาถึงริมฝั่งแม่น้ำอโนมาก็อธิษฐานเป็นนักบวช ซึ่งขณะนั้นมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษา

วันหนึ่งเมื่อเจ้าชายทรงได้รับอนุญาตให้ออกนอกพระราชวัง พระองค์ทอดพระเนตรเทวทูต ๔ ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ คนเหล่านั้นทำให้เจ้าชายสิทธัตถะได้คิดว่าคนทั้งหลายล้วนต้องประสบกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีใครรอดพ้น และคิดว่าการเสด็จออกทรงผนวช จะช่วยให้พ้นทุกข์ได้

ในคืนที่พระราหุลประสูติ พระองค์ตัดสินใจพระทัยเสด็จออก

การค้นพบหนทางดับทุกข์

เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะทรงผนวชแล้ว ได้เสด็จไปศึกษาอยู่ที่สำนักของอาฬารดาบสและอุททกดาบส ทรงศึกษาจนสำเร็จก็ไม่พบหนทางพ้นทุกข์ จึงเสด็จไปแสวงหาธรรมที่อื่นต่อไป

ต่อมาจึงทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา กลั่นลมหายใจเข้า-ออกอดพระกระยาหารจนซูบพระองค์ แต่ก็ไม่ได้พบหนทางพ้นทุกข์ จึงทรงเลิกวิธีทรมานพระวรกาย เป็นเหตุให้พวกปัญจวัคคีย์ที่เฝ้าปรนนิบัติรับใช้คิดว่าพระองค์ทรงเลิกบำเพ็ญเพียรจึงจากไป

▲ พระสิทธัตถะทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาจนซูบพระองค์

▲ พระสิทธัตถะทรงตรัสรู้หลักธรรมอริยสัจ ๔ ด้วยการบำเพ็ญเพียรทางจิต

พระองค์ทรงบำเพ็ญเพียรด้วยการนั่งสมาธิ พิจารณาความเป็นไปของธรรมชาติ จนตรัสรู้อริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นหนทางการดับทุกข์ ณ ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ขณะมีพระชนมายุ ๓๕ พรรษา

๓. ประกาศพระธรรม

หลังจากตรัสรู้ พระพุทธเจ้าได้เสด็จออกประกาศธรรม โดยแสดงธรรมโปรดเหล่าปัญจวัคคีย์เป็นกลุ่มแรก แล้วจึงเสด็จไปแสดงธรรมโปรดชฎิล ๓ พี่น้อง ณ ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม

โปรดชฎิล

ชฎิลเป็นนักบวชลัทธิหนึ่งที่บูชาไฟ และมีประชาชนนับถือมากในแคว้นมคธ พี่ชายคนโตชื่อ อุรุเวลกัสสปะ มีบริวาร ๕๐๐ คน คนที่สองชื่อ นทิกัสสปะ มีบริวาร ๓๐๐ คน ส่วนคนสุดท้ายชื่อ คยากัสสปะ มีบริวาร ๒๐๐ คน

▲ พระอุรุเวลกัสสปะ พระนทิกัสสปะ และพระคยากัสสปะ กราบทูลขอบวชเป็นพุทธสาวก

ในพระพุทธศาสนา และบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ในเวลาต่อมาไม่นาน ส่วนบริวารทั้ง ๑,๐๐๐ คน ก็ขอออกบวชตามด้วย และได้บรรลุปะเป็นพระอรหันต์เช่นกัน

โปรดพระเจ้าพิมพิสาร

เมื่อพระพุทธเจ้าโปรดชฎิล ๓ พี่น้องแล้ว ทรงนำพระอรหันตสาวกจำนวน ๑,๐๐๓ องค์ เสด็จไปยังกรุงราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารพร้อมทั้งข้าราชการบริพารได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรมเทศนาโปรดพระเจ้าพิมพิสารพร้อมทั้งข้าราชการบริพาร กระทั่งเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาและได้แสดงตนขอเป็นสาวกของพระองค์

พระเจ้าพิมพิสารจึงได้แสดงความเคารพนับถือพระรัตนตรัย โดยถวายพระราชอุทยานเวฬุวัน (สวนไผ่) เพื่อให้เป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระสงฆ์สาวก

วัดเวฬุวันจึงเป็นวัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา ส่วนพระเจ้าพิมพิสาร ถือเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่ทรงนับถือศรัทธาในพระพุทธศาสนา และทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาจนเจริญรุ่งเรืองตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์

▲ พระเจ้าพิมพิสารแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ทรงเป็นกษัตริย์พระองค์แรกที่นับถือพระพุทธศาสนา

แต่งตั้งพระอัครสาวก

พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเป็นพุทธสาวกที่เป็นแบบอย่างในความเพียรพยายามที่จะฝึกฝนตนให้สำเร็จ ถือเป็นกำลัง

สำคัญในการเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งพระสารีบุตรได้รับแต่งตั้งเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวา และพระโมคคัลลานะได้เป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้าย ซึ่งทั้งสองพระองค์เป็นผู้มีเรื่องราวที่น่าสนใจ ดังนี้

เมื่อพระพุทธองค์ประทับอยู่ใกล้กรุงราชคฤห์ มีเจ้าลัทธิผู้หนึ่งชื่อ **สญชัย** ตั้งสำนักอยู่ใกล้กรุงราชคฤห์และมีสาวกประมาณ ๕๐๐ คน ซึ่งในบรรดาสาวกเหล่านั้นมีสาวกที่ชื่อ **อุปติสสะ** และ **โกลิตะ** ทั้งสองคนนี้เป็นผู้มี

▲ พระอัครสาวกทั้งสองเป็นผู้มีจริยวัตรงดงาม

สติปัญญามาก สามารถศึกษาจนจบได้ในเวลาอันสั้น แต่พบว่าคำสอนของท่านสญชัยไม่อาจนำไปสู่ความพ้นทุกข์ได้ จึงคิดจะไปขอศึกษาจากครูท่านอื่น ๆ ที่สอนให้เข้าใจความเป็นจริงของโลกได้ และตกลงกันว่าถ้าผู้ใดเห็นธรรมก่อนก็ขอให้กลับมาบอกแก่กัน

วันหนึ่งอุปติสสะได้พบกับพระอัสสชิ พินิจดูลักษณะกิริยาแล้วเกิดความเลื่อมใส จึงเข้าไปสนทนาถามถึงอาจารย์ของพระอัสสชิ

อุปติสสะได้ขอร้องให้พระอัสสชิอธิบายพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ฟัง พระอัสสชิจึงได้กล่าวว่าพระศาสดาทรงสั่งสอนดังนี้

ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตเจ้าตรัสเหตุเกิดแห่งธรรมนั้น และตรัสความดับแห่งธรรมเหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติตรัสอย่างนี้

เมื่อพระอัสสชิกล่าวจบอุปติสสะได้บรรลุธรรมเบื้องต้นทันที และกลับมาแจ้งแก่โกลิตะ โกลิตะบรรลุธรรมเบื้องต้นเช่นเดียวกัน

อุปติสสะและโกลิตะจึงอำลาท่านสญชัย และพาสหยา ๒๕๐ คน ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าที่วัดเวฬุวันกราบทูลขอบวชเมื่อบวชแล้วอุปติสสะ มีนามว่า **พระสารีบุตร** ส่วนโกลิตะมีนามว่า **พระโมคคัลลานะ** ทั้งสองท่านได้ปฏิบัติธรรมโดยพากเพียรจนสำเร็จเป็นพระอรหันต์ และได้รับแต่งตั้งเป็นพระอัครสาวกของพระพุทธเจ้า

▲ อุปติสสะและโกลิตะเป็นกัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

แสดงโอวาทปาติโมกข์

หลังจากพระพุทธเจ้าประกาศพระพุทธศาสนาเป็นเวลา ๔ เดือน ครั้นเมื่อถึงวันเพ็ญเดือน ๓ ได้มีพระสงฆ์จำนวน ๑,๒๕๐ รูป เดินทางมาเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ที่เวฬุวนารามโดยมิได้นัดหมาย

▲ พระสงฆ์ ๑,๒๕๐ รูป ล้วนเป็นพระอรหันต์ที่ได้รับการบวชจากพระพุทธเจ้าโดยตรง

ถือได้ว่าเป็นการประกาศหลักธรรมของพระพุทธศาสนา และเป็นแนวทางให้พุทธสาวกรวมถึงชาวพุทธได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้

โดยการประชุมครั้งนี้ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักโอวาทปาติโมกข์ ซึ่งถือเป็นหลักคำสอนที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง หลักคำสอนนี้มีใจความสำคัญ ๓ ประการดังนี้

๑

การไม่ทำความชั่วทั้งปวง

๒

การทำความดีให้ถึงพร้อม

๓

การทำความใจให้มุ่งในสัปปิยธรรม

วัดเวฬุวันถือเป็นวัดแห่งแรกในพุทธศาสนา เป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการถือกำเนิดของวันมาฆบูชาครับ

คำถาม พัฒนาการเรียนรู้

๑. สาเหตุใดที่ทำให้เจ้าชายสิทธัตถะตัดสินใจเสด็จออกทรงผนวช
๒. เจ้าชายสิทธัตถะทรงแสวงหาหนทางดับทุกข์ด้วยวิธีการใดบ้าง
๓. โอวาทปาติโมกข์ มีใจความสำคัญว่าอย่างไร
๔. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้าง จากการศึกษาพุทธประวัติ
๕. หากชาวพุทธสามารถนำข้อคิดที่ได้จากการศึกษาพุทธประวัติมาปรับใช้ในชีวิตจะส่งผลได้อย่างไร
๖. เพราะเหตุใดพระพุทธเจ้าทรงเลือกพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเป็นพระอัครสาวก

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร
✓ การคิด
○ การแก้ปัญหา
○ การใช้ทักษะชีวิต
✓ การใช้เทคโนโลยี

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๑. สืบค้นและรวบรวมภาพพุทธประวัติจากงานสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังตามสถานที่สำคัญทางศาสนา สถานที่จริงในชุมชน เอกสาร เว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ
๒. นำภาพและข้อมูลความรู้ที่สืบค้นมาวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อสรุปเหตุการณ์พุทธประวัติ
๓. ร่วมกันเรียงลำดับเหตุการณ์พุทธประวัติจากภาพ พร้อมอธิบายรายละเอียดและความสำคัญของเหตุการณ์นั้น แล้วนำมาจัดนำเสนอสมุดภาพ จากนั้นรวบรวมสมุดภาพนำไปจัดเป็นนิทรรศการที่มุมสำหรับศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม

ประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นๆ

สถานที่แต่ละแห่ง
เป็นศาสนสถาน
ของศาสนาใดบ้างคะ

แนวคิดสำคัญ

ศาสนาในประเทศไทยมีอยู่หลากหลาย คนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และมีคนไทยส่วนหนึ่งนับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น ศาสนาทุกศาสนาล้วนเป็นศูนย์รวมจิตใจของศาสนิกชน มีหลักธรรมคำสอนที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ สอนให้ทุกคนทำความดี ละเว้นความชั่ว รักและมีความเมตตาต่อกัน

ศาสนาของศาสนาอื่น

๑. ศาสนาของศาสนาคริสต์

ศาสนาของศาสนาคริสต์ คือ พระเยซู พระองค์เป็นชาวยิว ประสูติวันที่ ๒๕ ธันวาคม ที่หมู่บ้านเบธเลเฮม แคว้นยูดาห์ ในดินแดนปาเลสไตน์ ปีที่พระองค์ประสูตินับเป็น ค.ศ. ๑ มารดาของพระเยซู ชื่อว่า มารีย์ ส่วนบิดา ชื่อว่า โยเซฟ

ในวัยเยาว์พระเยซูมีความสนใจเรื่องทางศาสนาและเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาด เมื่อพระองค์มีพระชนมายุย่าง ๓๐ ปี มีโอกาสได้พบกับนักบุญโยฮันและได้รับศีลล้างบาป หลังจากนั้นพระองค์ได้เข้าไปในป่าแห่งหนึ่ง เพื่อบำเพ็ญพรตและน้อมสการพระเป็นเจ้า เมื่อกลับมาจึงได้ประกาศหลักธรรมคำสอน เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันบนโลกอย่างสันติสุขและมีความรักต่อกัน เนื่องจากทุกคนล้วนเป็นบุตรของพระเป็นเจ้าเหมือนกัน

เมื่อพระเยซูได้เผยแผ่ศาสนาแล้ว ๓ ปี นักบวชชาวยิวกล่าวว่าชาวยิวจะหันไปนับถือศรัทธาศาสนาคริสต์ จึงใส่ความจนพระองค์ต้องถูกประหารชีวิต โดยการตรึงบนไม้กางเขนจนสิ้นพระชนม์

▲ พระเยซูถูกตรึงบนไม้กางเขนเพื่อไถ่บาปให้แก่มวลมนุษยชาติ

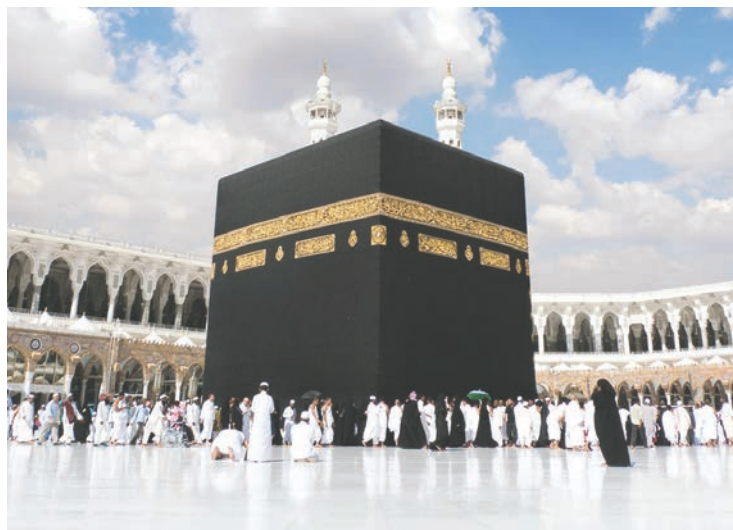
๒. ศาสดาของศาสนาอิสลาม

ศาสดาของศาสนาอิสลาม คือ ท่าน**นบีมุฮัมมัด** เป็นชาวอาหรับ ถือกำเนิดที่เมือง**มักกะฮ์** บางแห่งเรียกว่า **เมกกะ** เป็นบุตรของนางอามีนะฮ์ ท่านกำพร้าตั้งแต่วัยเยาว์และอยู่ในความอุปการะของลุง โดยช่วยลุงทำงานต่าง ๆ

ในวัยหนุ่มท่านนบีมุฮัมมัดทำงานกับนางเคาะดิญะฮ์ โดยทำหน้าที่ควบคุมกองคาราวานนำสินค้าไปขาย ต่อมาทั้งสองคนได้แต่งงานกันและมีบุตรธิดาด้วยกัน ๖ คน

จนวันหนึ่งท่านนบีมุฮัมมัดไปหาความสงบในถ้ำบนภูเขาศิรอฮ์ ได้มีทูตสวรรค์นำโองการของพระเจ้ามาประทานแก่ท่าน ท่านจึงประกาศศาสนา คือ ให้บูชาพระเจ้าเพียงองค์เดียวและให้ทำลายรูปเคารพต่าง ๆ ให้หมดสิ้น

ท่านนบีมุฮัมมัดประกาศศาสนาอิสลามได้ ๑๓ ปี สามารถรวบรวมแคว้นต่าง ๆ เป็นอาณาจักรของชาวอาหรับได้ ท่านศาสดาสิ้นชีวิตเมื่อ พ.ศ. ๑๑๗๕ ขณะมีอายุ ๖๓ ปี

◀ การเข้าร่วมประกอบพิธีฮัจญ์ของมุสลิม ณ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย

คำถาม พัฒนาการเรียนรู้

๑. การศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนาต่าง ๆ มีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร
๒. นักเรียนคิดว่าศาสดาของแต่ละศาสนาเผยแผ่หลักคำสอนของศาสนาของตน เพื่อจุดประสงค์ใดเป็นหลัก
๓. นักเรียนได้ข้อคิดสำคัญจากประวัติศาสตร์ของศาสนาอื่นอย่างไรบ้าง

กิจกรรม

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

สมรรถนะสำคัญสำหรับผู้เรียน

✓ การสื่อสาร
✓ การคิด
✓ การใช้ทักษะชีวิต
○ การแก้ปัญหา
○ การใช้เทคโนโลยี

นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๑. ร่วมกันอภิปรายข้อคิดจากประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม แล้วเลือกข้อคิดที่ได้ ท่านละ ๑ ข้อ พร้อมระบุเหตุผลประกอบ
๒. เขียนแนวทางการนำข้อคิดจากศาสดาแต่ละท่านมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน จากนั้นให้ทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น พร้อมปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน
๓. ปฏิบัติตนตามข้อคิด บันทึกข้อมูล แล้วนำเสนอที่มุมนิทรรศการ